

Haabneeme Kooli loovtööde koostamise juhend

Sissejuhatus

2011. a Vabariigi Valitsuse kinnitatud põhikooli riiklikus õppekavas sätestatakse, et kool korraldab põhikooli III kooliastmes õpilastele läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö. Loovtöök võib olla projekt, kunstitöö või muu taoline töö. Loovtööd võib õpilane teha nii individuaalselt kui ka rühmas tegutsedes (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2011: 3).

Alates 1. septembrist 2013. a on loovtöö sooritamise põhikooli lõpetamise tingimuseks. Haabneeme Koolis koostavad loovtöö 8. klassi õpilased. Töö valmib 8. klassi jooksul ning seda kaitsakse õppeaasta lõpus. Loovtöö koostamise minimaalne ajaline maht õpilasele on 15 tundi, mis sisaldab nii juhendajaga kohtumisele kulunud tunde kui ka iseseisvalt töö tegemiseks kuluvat aega.

Loovtöö koostamine eeldab kindlate nõuete täitmist. Järgnev juhend on abiks nii õpilasele, töö juhendajale kui ka tööd hindavale komisjonile.

1. Loovtöö olemus ja eesmärgid

Loovtöö on õpilase/õpilaste poolt välja mõeldud, kavandatud, teostatud ning esitletud positiivse ja eetilise sisuga individuaalne või kollektiivne töö. See on juhendatud õppeprotsess, mille käigus õpilane rakendab iseseisva töö oskusi ja omandatud teadmisi, arendab loovust ja kinnistab ning täiendab koolis omandatud. Loovtöö toetab kõikide põhikooli üldpädevuste arendamist. Loovtöö koostamine:

- pakub eneseteostuse võimalust,
- toetab õpimotivatsiooni ja kriitilise mõtlemise oskuse kujunemist,
- õpetab koguma ja analüüsima teemakohast kirjandust ja algallikaid,
- arendab esinemis- ja eneseväljendamisoskust,
- õpetab nõuetekohase vormistamise oskust.

2. Loovtöö protsessis osalejad ja nende ülesanded

Loovtööga on seotud:

- 8. klassi õpilased,
- aineõpetajad/juhendajad,
- klassijuhatajad,
- kaitsmiskomisjon.

Õpilasel ja juhendajal on õigus kasutada konsultantide abi väljaspool kooli.

2.1. Õpilase ülesanded

Loovtöö koostamisel on põhitöö tegijaks õpilane/õpilased. Loovtöö koostaja

- valib teema ja loovtöö liigi,
- koostab koos juhendajaga tegevuskava (kollektiivse töö puhul fikseeritakse kavas iga osaleja panus),
- otsib ja analüüsib teemakohast materjali (kirjandust ja allikaid),
- koostab ja vormistab töö kirjaliku osa,
- juhendajaga kohtudes annab aru loovtöö käigust vastavalt tegevuskavale,
- vastutab töös esitatud andmete õigsuse ja autorluse eest (korrektne viitamine),
- kaitseb tööd kaitsmiskomisjoni ees.

2.2. Juhendaja ülesanded

Loovtööl võib olla mitu juhendajat. Juhendajaks võib olla kuni kolmele tööle. Juhendaja on loovtöö koostajale toeks ja

- suunab teema valimisel,
- nõustab töö planeerimisel ja tegevuskava koostamisel,
- annab suuna teemakohase kirjanduse algallikate ja info otsimiseks,
- jagab loovtöö käigus näpunäiteid,
- jälgib töö valmimist vastavalt tegevuskavale,
- juhib tähelepanu töö vormistamisnõuetele,
- nõustab õpilast esitluse edukaks läbiviimiseks,
- jälgib kollektiivse töö puhul osalejate panust loovtöö valmimisse,
- annab kirjalikku tagasisidet (tegevuskava osana)

2.3. Kaitsmiskomisjoni ülesanded

Loovtööle ja selle esitlemisele annab koondhinnangu vähemalt kolmeliikmeline kooli direktori poolt kinnitatud komisjon. Kollektiivse töö puhul antakse vastavalt tegevuskavale hinnang iga liikme panusele töösse. Loovtööle annab komisjon hinde „5“-palli süsteemis, lähtudes sellest, kas ja mil määral

- on õpilane koostanud ja järginud tegevuskava,
- vastab lõpptulemus püstitatud eesmärkidele ja teemale,
- on järgitud loovtöö koostamise juhendit,
- oli õpilane koostöövalmis ja motiveeritud iseseisvaks tööks: arvestatakse õpilase algatusvõimet ja initsiatiivi loovtöö teema valimisel, ajakava järgimisel ja kokkulepetest kinnipidamisel,
- vastab töö juurde kuuluv kirjalik osa sisulistele ja vormistuslikele nõuetele,
- vastab loovtöö keele- ja õigekirjanõuetele,
- on kaitsmine läbimõeldud, selgesõnaline ja kuulajate suhtes lugupidav.

3. Teema valik

Oktoobrikuu jooksul valib 8. klassi õpilane loovtöö teema erinevate õppeainete ja valdkondade ning loovtöö liikide vahel. Teemat valides lähtub õpilane oma võimetest, kogemustest ja huvidest ning leiab sobiva juhendaja. Silmas tuleb pidada nii töö eesmärki kui ka töö koostamiseks kasutada olevat aega.

1.novembriks teevad 8. klassi õpilased täpse teema valiku ning panevad selle klassijuhataja poolt esitatud tabelisse kirja (Lisa 1). Vajadusel suunavad teema valikul õpilast aineõpetaja ja/või klassijuhataja. Kui õpilane ise teemat ei vali, määravad selle 8. klassi aineõpetajad.

4. Loovtöö liigid

Läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimivaks loovtööks võib olla projekt, kunstitöö või muu taoline töö. Loovtöö raames on võimalik kasutada erinevaid töö koostamise liike:

- minu raamat, e-raamat, almanahh vm;
- dramatiseering, animafilm, fotomontaaž, luulekava või muusikalise etteaste koostamine ja esitamine, teose põhjal ajalehe tegemine, arvustus vm;
- joonistus, maal, graafika, skulptuur, keraamika, videofilm, animatsioon, *performance*, disainitöö, käsitööese, moekollektsioon, makett vm;
- blogi, veebileht, fotojutustus vm;
- aerobika- või võimlemiskava, tantsuetendus, maastikumäng, kooli üritus vm.

4.1. Projekt

Projekt on kindla eesmärgi ja ulatusega terviklik töö (ülesanne) vm ettevõtmine. Projekt pakub hea võimaluse valitud teemadel oma ideid üksi või koos kaaslastega ellu viia. Projekt annab korraldamiskogemust, juhtimis- ja meeskonnatöökogemust, algteadmisi eelarve koostamisest ja veel palju teisi elus toimetulekuks tarvilikke kogemusi. Projekti võib kaasata ka erinevaid loovtöö liike olenevalt projekti teemast, näiteks lühiuurimust, erinevaid õpilaste esinemisi, esitlusi, näituste korraldamist jm (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2011: 6–7).

4.2. Omaloominguline töö (ehk muusikateos või kunstitöö)

Loovtöö muusikateose või kunstitööna kätkeb endas uudseid, innovaatilisi ideid ning on eneseteostusrõõmu pakkuv ja silmaringi avardav. Loovtöö muusikateosena võib olla õpilase omalooming aga ka muusikateose esitamine. Kunstitöö tulemiks võib olla maal, joonistus, graafika, skulptuur, keraamika, videofilm, animatsioon, *performance* vm. (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2011: 7).

5. Loovtöö osad ja vormistamine

Loovtöö kirjalik osa vormistatakse arvutil. Töö peab olema tekstidokument (nt MS Word, OpenOffice vm tekstitöötlusprogramm). Töö trükitakse valge lehe ühele poolele formaadis A4. Loovtöö struktuur ja osad sõltuvad loovtöö liigist (projekt, omaloominguline töö).

Täpsemad vormistusnõuded on leitavad „Kirjalike tööde vormistamise juhendist“. Juhend on kättesaadav kooli koduleheküljelt.

5.1. Loovtöö osad

Loovtöö praktilise osa täiendamiseks koostab õpilane ka kirjaliku osa. Soovitatav töö struktuur on järgmine:

- tiitelleht,
- sissejuhatus (töö eesmärgid, teema valiku põhjendus – pool lehekülge),
- töö etappide kirjeldus (töö käik ja tööle kulunud aeg, kasutatud meetodid/töövõtted, kollektiivselt tehtud töö puhul ka iga õpilase panus – 1 lehekülge),
- kokkuvõte (esitada hinnang oma tööle ning analüüsida, kas eesmärk täideti või mitte, millised olid õnnestumised ning raskused – pool lehekülge),
- kasutatud allikate loetelu,
- lisad (illustreeriv lisamaterjal).

Loovtööle tuleb olenemata liigist lisada ka töö planeerimise faasis juhendaja suunamisel koostatud tegevuskava (Lisa 2).

6. Töö kaitsmine

Loovtöö kaitsmine toimub kaitsmiskomisjoni ja 7. klassi õpilaste ees. Juhendaja otsustab töö lubamise kaitsmisele. Loovtöö kaitsmine seisneb õpilase lühiettekandes ja küsimustele vastamises. Kaitsekõne peab olema arusaadav ja tooma välja peamise. Tähtis on esinemisuskus (soovitavalt peast) kui ka oskus küsimustele vastata. Soovitatav on kasutada näitlikku abimaterjali (nt stendiettekanne, multimeedia, audiovisuaalsed materjalid jm). Ettekande pikkus on 5 kuni 7 minutit. Küsimustele vastatakse ettekande lõpus. Kui töö on valminud rühmatööna, siis osalevad kõik rühma liikmed kaitsmisel. Kaitsmine toimub üks kord õppeaastas õppeaasta lõpus.

Kaitsmisele ei lubata tööd, mis pole esitatud õigeaegselt või on plagiaat (*rohkem infot: http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2014_2/OK_2014-2_10.pdf*). Ka puuduliku sisuga või lohakalt koostatud tööd tuleb kohandada. Uue kaitsmise aja määrab kaitsmiskomisjon.

6.1. Esinemine kaitsmisel

Kaitsmisel on soovitatav lähtuda järgmistest punktidest:

- pöördumine;
- töö teema ja eesmärk (selgitatakse loovtöö eesmärki ja põhjendatakse teema valikut);
- tutvustatakse kasutatud meetodit/meetodeid;
- esitatakse ülevaade tulemustest (sh kas püstitatud eesmärk sai täidetud)
- lõpetus (mh kuulajate tänamine)

Esineja riietus peab olema korrektne (pidulik koolivorm). Kõne tekst on kõval alusel (dokumendikaaned vms), kuid eelistatud on esitada kaitsekõne peast.

6.2. Esitlemise võimalusi

Loovtöö kaitsmisel võib töö esitlemiseks kasutada alljärgnevaid näitlikustamise vahendeid. Kaitsmisel esitletakse töö praktilist osa (võimalusel näidata ka valminud originaalteost).

6.2.1. Posterettekanne

Vormilt on poster suureformaadiline teksti ja piltidega plakat, millel olevat teksti, pildimaterjali, jooniseid, skeeme jm kommenteeritakse esitlemisel suuliselt. Posterettekande alguses esitatakse eesmärgid, järeldused, tulemused ja lõppsõna. Poster peab olema visuaalselt atraktiivne. Postril edasiantav info peab olema loogiliselt liigendatud, ilma keeruliste graafiliste kujundite ning liigsete detailideta. Pealkirjade ja alapealkirjade kujundamisel peab jälgima, et kiri oleks piisavalt suur ja nähtav, tekst kiirelt haaratav.

6.2.2. MS PowerPointi vm slaidiprogrammi esitlus

Kuulajate huvi suurendamiseks on võimalik tehnilisi vahendeid kasutades ettekannet illustreerida. Üks ettekande võimalikest näitlikustamise vahenditest on MS PowerPoint. PowerPointi esitluse koostamisel tuleb kasutada ühte slaidi ühe põhiidee edasiandmiseks, illustratsioonid ja taust peavad olema vastavuses teemaga ning kirja suurust valides tuleb lähtuda auditooriumi kaugusest ekraanist. Esitlusele tuleb kasuks, kui kasutada slaidide vaheldumise efekte või animatsioone mõõdukalt, efektid ei tohiks varjutada uuritava teema esitlust. Ühele slaidile võiks paigutada vaid ühe illustratsiooni. Slaididelt ei tohi puududa ka viited autorlusele, kui on kasutatud teiste loodud materjali.

7. Loovtööle tagasiside andmine

Loovtööle tagasiside andmise eesmärgiks on:

- kirjeldada loovtööle seatud eesmärkide täideviimist ning anda tagasisidet loovtöö kui terviku kohta;
- kujundada kriitilist suhtumist oma töösse, julgustada õpilast järgmisteks loovtöödeks ning toetada seeläbi isiksuse arengut.

Loovtööle tagasiside andmisel lähtutakse loovtöö tagasisidestamise mudelist (Lisa 3). Rühmatöö puhul antakse hinnang iga liikme tööle eraldi.

Loovtööle annab komisjon tagasiside skaalal "arvestatud/mittearvestatud", lähtudes järgmistest kriteeriumitest:

- lõpptulemus vastab püstitatud eesmärkidele ja teemale;
- lõpptulemus on vormistatud vastavalt loovtöö liigi (õpilasuurimus, projekt, muusika- ja kunstitöö) nõuetele;
- töö tegemisel oli õpilane koostöövalmis ja motiveeritud iseseisvaks tööks: arvestatakse õpilase algatusvõimet ja initsiatiivi loovtöö teema valimisel, ajakava järgmisel ja kokkulepetest kinnipidamisel;
- töö juurde kuuluv kirjalik kokkuvõte vastab sisulistele ja vormistuslikele nõuetele;
- töö keelekasutus vastab eesti keele nõuetele;

- kaitsmine on läbimõeldud, selgesõnaline ja kuulajate suhtes lugupidav.

Kui õpilase loovtöö ei vasta nõuetele, tuleb tal tööd täiendada ja/või parandada ning see seatud tähtjaks uuesti esitada. Enne loovtöö esitamist tuleb töö tähelepanelikult üle vaadata, et likvideerida võimalikud kitsaskohad ja eksimused (vt Lisa 5.). Soovitatav on enne esitamist paluda tööd lugeda ka mõnel kolmandal tööga mitteseotud isikul, et paluda ka tema arvamust.

Soovituslik lugemine

Hennoste, Tiit 2014. Loomevargus. – Oma Keel, nr 2, lk 73–79. http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2014_2/OK_2014-2_10.pdf.

Hirsijärvi, Sirkka, Pirkko Remes, Paula Sajavaara 2005. Uuri ja kirjuta. Tallinn: Medicina.

Kidron, Anti 2008. Uurija käsiraamat: miks ja milleks? Kuidas? Mis meetodil? Tallinn: Mondo.

Lisa 2. Loovtöö tegevuskava

LOOVTÖÖ TEGEVUSKAVA		
Töö autor/autorid		
Töö pealkiri		
Töö etapid <i>(ehk mida ja millises järjekorras tegema hakkad)</i>	Tegevused <i>(ehk milliseid tegevusi selleks ette võtta tuleb)</i>	Tähtajad
Töö kokkuvõtlik aruanne <i>Anna hinnang oma tööle. Mis läks teisiti kui kavandasid? Mida uut teada said? Mida uut õppisid? Millised olid raskused? Mida oleks võinud teisiti teha? Rühmatöö korral kirjelda tööülesannete jaotust, kogu rühma tegevust ning oma panust ühistöö valmimisel.</i>		

Lisa 3. Juhendaja tagasiside

Juhendaja tagasiside

Hinnang sisule. Hinnang tööprotsessile. Tähtaegadest kinnipidamine. Töö tulemus.

Lisa 4. Tagasisidestamise mudel

	<i>Väga hea</i>	<i>Hea</i>	<i>Suudad paremini</i>	<i>Ei saa rahul olla</i>
	<i>Arvestatud</i>			<i>Mittearvestatud</i>
LOOVTÖÖ IDEE JA TEOSTUS				
<i>Loovtöö idee</i>	Idee on originaalne ja omanäoline. Mõnda varem kaitstud ideed on edasi arendatud.	Töös esineb mõningaid varem kaitstud ideid või neid on vähe edasi arendatud.	Töös esineb palju varem kaitstud ideid või nende edasiarendus on kesine.	Töö sarnaneb mõne varem esitatud tööga, autoripoolne edasiarendus puudub.
<i>Praktilise osa teostus</i>	Praktiline osa tööst on koos kirjaliku osaga esitatud tähtjaks. Töö on viimistletud vastavalt juhendile. Kaitsmisel esitletakse praktilist osa.	Praktiline osa tööst on koos kirjaliku osaga esitatud tähtjaks. Töö viimistluses esineb üksikuid puudujääke. Kaitsmisel esitletakse praktilist osa.	Praktiline osa tööst on esitatud kaitsmisele hilinemisega. Töö viimistluses esineb rohkesti puudujääke. Kaitsmisel esitletakse praktilist osa.	Praktiline osa ei ole kaitsmisel.
<i>Töö vastavus teemale</i>	Töö on läbi mõeldud ning vastab püstitatud eesmärkidele ja teemale.	Töö on läbi mõeldud, kuid vastab vaid osaliselt teemale ja püstitatud eesmärkidele.	Töö ei ole piisavalt läbimõeldud. Töö sisu vastab püstitatud eesmärkidele ja teemale vähesel määral.	Töö ei vasta teemale ega seatud eesmärkidele.
LOOVTÖÖ VORMISTAMINE				
<i>Keeleline korrektsus ja stiili sobivus</i>	Tekst on asjalik, ladus ja keelekasutus neutraalne. Isikliku seisukoha ja panuse rõhutamisel on kasutatud minavormi. Ei esine trüki- ega õigekirjavigu.	Töö põhiosas esineb stiililisi erinevusi. Esineb üksikuid trüki- ja õigekirjavigu.	Töö keelekasutus ei ole läbivalt neutraalne. Esineb sõnaohtrust ja tarbetuid kordusi, palju trüki- ja õigekirja vigu. Keele ja grammatika osas on vähesel määral	Keele ja grammatika osas ei ole lähtunud juhendis esitatud nõuetest.

			lähtunud juhendis esitatud nõuetest.	
<i>Vormistamise korrektsus ja viitamine</i>	Vormistamine (sh viitamine) on nõuetekohane.	Vormistamises ja/või viitamises esineb üksikuid puudujääke.	Vormistamises esineb suuremaid eksimusi. Viitamine on ebakorrekne või puudub üldse.	Vormistamisel ei ole lähtunud juhendis esitatud nõuetest.
LOOVTÖÖ KAITSMINE				
<i>Töö esitlemine ja kaitsmine (sh küsimustele vastamine)</i>	Esitluse ülesehitus on loogiline, esitlus vastab töö sisule. Kaitsja vastab kompetentselt komisjoni liikmete küsimustele.	Esitluse ülesehitus on ebaühtlane. Kaitsja ei oska põhjendatult vastata kõigile komisjoni liikmete küsimustele.	Esitluse ülesehitus ei ole loogiline. Kaitsja ei oska vastata komisjoni liikmete küsimustele.	Õpilane ei tule kaitsmisele või ei esita oma kaitsekõnet.

Lisa 5. Küsimused loovtöö redigeerimisel (juhendajale)

Keelekasutus

Kas töö keelekasutus on neutraalne (ehk hinnanguvaba)?

Kas kirja- ja trükivead on parandatud?

Töö osad

Kas töö on korrektselt vormistatud tiitelleht?

Kas töö on sissejuhatus ja kokkuvõte?

Kas tööle on lisatud kasutatud allikate loetelu?

Kas töö lisad on paigutatud töö lõppu?

Töö sisu

Kas kasutatud mõisted on selgelt välja toodud?

Kas töö meetod on põhjendatud ja seda on töös korrektselt kasutatud?

Kas kogutud materjal on esitatud ülevaatlikult ja selgelt?

Kas kogutud materjali on analüüsitud?

Kas tabeleid ja jooniseid on töös kirjeldatud, lahti seletatud?

Kas autori enda mõtted on eristatud tsitaatidest ja refereeringutest?

Kas töö teooriaosa on seotud praktilise osaga?

Kas töö põhiosa on jaotatud pea- ja alapeatükkideks?

Kas peatükid on loogilises järjestuses ning üksteisega sisuliselt seotud?

Töö vormistus

Kas töö leheküljed on nummerdatud? Aga lisadel?

Kas peatükid on nummerdatud?

Ega ükski pealkiri ei ole jäänud üksinda lehekülje lõppu?

Kas tekst on liigendatud paraja pikkusega lõikudeks ning lõigud eraldatud taandreaga?

Kas tsitaadid ja refereeringud on korrektselt viidatud?

Kas iga tekstisisene viide kajastub ka kasutatud allikate loetelus? Kas viited on täpsed?

Kas kasutatud allikate loetelus olevad materjalid on kõik ka tekstisiseste viidetena leitavad?